

РЕЗЮМЕ

Ръководство за превенция на сексуалното насилие над деца

Настоящото ръководство представя опита на Сдружение „Гаврош“ в практическата му дейност по предпазване на децата от насилие.

Това ръководство ще предостави на специалистите от социалната и образователната сфери възможност за по-широк диспут по отношение на новите и добрите практики по превенция на насилие и по-конкретно – на сексуално насилие над деца.

Основните цели, които си поставя ръководството са:

- Да се предостави на психолозите и педагозите от училища, детски градини и домове за отглеждане на деца пакет от обучителни модули и методика, които да ги подпомагат в работата им по превенция на насилие над деца.
- Да се представят на психолозите и педагозите правилата на подходящо поведение и процедури за реагиране, ако съществуват проблеми относно закрилата на детето в училища, детски градини и домове за отглеждане на деца.
- Да се предоставят на работодателите в сферите на образованието, възпитанието и социалната работа с деца практика за подбор на персонал и за работа с доброволци и дарители, с оглед осигуряването на максимална детска закрила.

В структурно отношение Ръководството съдържа; въведение; теоретично изложение; методика за водене на сесии; модули за групови сесии по избрани теми; практика за закрила на децата в училища, детски градини и специализирани институции; представяне на екипа на “Гаврош“; списък на използваната литература и информационни източници и съдържание на Ръководството, както и приложения.

1. Въведението представя целите и приоритетите на Ръководството за превенция на насилието. В него е изложена необходимостта от изработването му, която е аргументирана чрез цитиране на различни изследвания на проблемите на детското насилие в световен мащаб, както и по-конкретно в България. Резултатите от тези изследвания сочат, че липсва единна методика и практика, която да е насочена към превенцията на сексуалното насилие над деца. Тази липсва се опитва да запълни екипът на Сдружение “Гаврош“ чрез разработването на Ръководство, насочено към практиката.
2. За улеснение, обогатяване на знанията и оформяне на теоретична рамка на проблема за насилието, представяме кратки описания на базовите теми от превенцията на насилието:

- характеристика на злоупотребяващите с деца;
- описание на заблудите по отношение на проблема – много хора имат погрешна представа за детското насилие, от където произлизат и редица грешки в работата с пострадали деца или изобщо се допуска насилие;
- характеристики на основните видове насилие (физическо, емоционално, сексуално, пренебрегване), въздействието им върху детето и неговото развитие, които всеки, работещ с деца трябва да познава;
- важна част от Ръководството е посветена на разпознаването на белезите за евентуално насилие.

3. Методиката за водене на сесиите описва:

- същността на груповата работа с деца;
- практически насоки за установяване на работна атмосфера в групата и успешно постигане на поставените цели;
- основните методи за работа в група;

- проблемите на създаване на мотивация за активно участие в сесиите и начини за преодоляването им;

- предимствата на груповата работа пред индивидуалната.

В основната част от Методиката са описани етапите на груповата работа под формата на отделни стъпки – подготовка, начална фаза на провеждане, работна и заключителна фаза. Описват се и препоръки за поддържане на отношения и след заключителната фаза – много важно условие за устойчивост на постигнатото. Тази част от Ръководството е особено полезна за провеждащите груповата работа с деца, тъй като са обяснени особеностите на този метод при прилагане с деца.

4. Модули за групови сесии - това е най-практически насочената част от Ръководството, даваща конкретни стъпки за провеждане на тематични групови сесии с деца в различни възрастови групи от 5 до 18 г. Модулите са 22, като темите са в областта на:

- междуличностните отношения – доверие, обида, обич, гняв, агресия и др.;
- базовите права на детето, както и правата на децата в интернет;
- насилието – видове насилие, характеристика на насилника, предизвикателно поведение, добро и лошо докосване, същност на сексуалното насилие, проституция, умение за казване на “не“;
- здравната култура – предпазване от бременност и полово предавани болести, устройство на женски и мъжки полови органи, безопасен секс.

Всички модули съдържат практически игри и казуси, които са условие за активно включване на участниците в постигането на целите на конкретните модули чрез мобилизиране на познавателните процеси и особено на въображението. Прибавени са фигури и схеми, които допълват текстовете и отговарят на възрастовата необходимост от онагледяване. Предложените ролеви игри са възможност за емоционално съпреживяване при работа по конкретна тема, развиват социалната компетентност на децата, улесняват анализирането на един проблем от различни гледни точки.

5. Практика за закрила на деца в училища, детски градини и специализирани институции. Тази част от предложеното ръководство е полезна както за хората, работещи директно с децата, така и за ръководителите им. Съдържа насоки за подбор и оценка на кандидатите за работа с деца. Предлаганите правила все още не са задължителни, но прилагането им може значително да подобри качеството на работата с деца като цяло и да допринесе за по-добрата организация на превенцията на насилието. Предлагаме и изработването на индивидуални оценки за първите 3 месеца (пробен срок) от дейността на одобрените кандидати за съответните длъжности, в които се отразяват впечатления по показатели за поведение, взаимоотношения с децата, начини за проследяване и преждевременно откриване на признаци за конфликтност и склонност към насилие. Препоръчва се насочването към подходящи обучения и консултации при преценена необходимост.

Иновационно решение в Практиката е въвеждането на т. нар. Координатор по детска закрила – човек, който следва да се занимава пряко с превенцията и закрилата на децата в детската градина, училището или специализираната институция. Идеята е провокирана от придобития чужд опит на членовете на екипа на “Гаврош“, преминали различни обучения, и е изцяло в синхрон с европейските практики за закрила на децата.

В Практиката се съдържат и препоръки за работа с доброволци и дарители, като се посочва конкретни процедури за подбор и оценяване, за да се избегнат бъдещи проблеми и конфликти, които да станат причина за актове на насилие.

В Практиката се обръща внимание и на процедурите за реагиране при информация за упражнено насилие над деца. Във връзка с това се посочва и като част от подготовката на работещите с деца преминаването през обучение по детска закрила.

Като вариант за формална и неформална проверка надеждността на работещите с деца и на доброволците, се предлагат и декларации и кодекси за сигурност, които са приложени към Ръководството. Техният текст има най-вече морален акцент. Подписването им има отношение към повишаване на чувствителността към проблема за необходимостта от спазване правата на детето, засилване на самоконтрола и има значението на поемането на лична отговорност за превенцията на всички видове насилие. Кодексът за сигурност на детето се различава от Етичния кодекс на работещите с деца, но се опира на него и следва да се приеме като основно ръководство за поведението на служителите.

6. В Ръководството поставяме и въпроса за реагирането при съмнение или откриване на сексуална злоупотреба с дете. Всеки, работещ с деца, трябва да е наясно с най-първичната си намеса в такъв случай – да може да овладее своите емоции и да знае как да моделира поведението си пред детето, за да може да го подкрепи и да разбере реалността на злоупотребата. Посочваме някои правила на общуване в такива ситуации, както и стъпките, по които трябва да се мине, веднага след споделянето.

7. Кой сме ние - във всяко Ръководство или труд от този порядък следва да има описание на съставителите – като информация за екипа и неговата компетентност.

8. В края на Ръководството предлагаме списък на литературните и информационните източници, които са подпомогнали изготвянето на Ръководството. Този списък ще бъде полезен за всеки, желаещ да обогати познанията и опита си в сферата на превенцията на детското насилие, на насилието като цялостен проблем и на свързаните с този феномен личностни и обществени последици.

Така представено Ръководството е един опит за навлизане в практиката на работата с деца, целящ доразвиване и обогатяване на методическата и конкретно-действената и страна от гледна точка на най-добрата закрила.